

РОЗДІЛ III.

ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: НОВІТНІ ДОСЯГНЕННЯ

УДК 377. 36

Алексєєва Світлана,
канд. пед. наук, ст. н. с.
лабораторії професійної кар'єри
ІПТО НАПН України

ДИДАКТИЧНІ ПІДХОДИ КОНТАМІНАЦІЇ, ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ЗМІСТУ ТА КОМПЛІМЕНТАРНості ФОРМ, МЕТОДІВ, ПРИЙОМІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ

***Анотація.** У статті представлено результати дослідження проблеми використання дидактичних підходів контамінації, інтенсифікації змісту та компліментарності форм, методів, прийомів підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Обґрунтовано, що підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри має ґрунтуватися на основних закономірностях професійного становлення та розвитку особистості з використанням новітніх досягнень. Проаналізовано використання підходів контамінації, інтенсифікації змісту та компліментарності форм, методів, прийомів підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, що конкретизовано механізмами формування відповідної готовності, успішної професійної самореалізації, опанування стратегії*

кар'єрного просування. Доведено, що дидактичні підходи контамінації, інтенсифікації змісту і компліментарності форм, методів, прийомів підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри забезпечать формування багатогранної гармонійно розвиненої особистості майбутнього дизайнера, зорієнтованого на самовдосконалення, самореалізацію, досягнення кар'єрного успіху.

Ключові слова: професійна кар'єра, контамінація, інтенсифікація, компліментарність, кар'єрні очікування, професійна самореалізація.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У зв'язку з радикальними соціально-економічними перетвореннями істотно змінилися уявлення про кар'єру й можливості її реалізації. Наразі позитивні кар'єрні очікування майбутніх фахівців розглядають як важливий мотив їхнього професійного становлення, самореалізації, розвитку творчого потенціалу. Суперечність між запитами сучасного суспільства щодо кар'єро-орієнтованих, мобільних фахівців із дизайну та недостатньою кар'єрною компетентністю більшості випускників навчальних закладів художнього профілю посилює актуальність наукової проблеми.

Затребуваними є фахівці, які не лише досконало оволоділи ґрунтовними знаннями з дизайн-виробництва, а й здатні до професійного вдосконалення та кар'єрного розвитку. Професійну кар'єру як траєкторію свого руху створює сама особистість, і важливо підготувати майбутніх фахівців до її успішної реалізації, навчити об'єктивної самооцінки індивідуальних навичок, ділових якостей, правильного визначення цілей кар'єри.

Аналіз досліджень і публікацій із проблеми, виокремлення невирішених її частин. Як свідчать дослідження А. Борисюка [3], Р. Калениченко [4], В. Лозовецької [5], В. Орлова [6], М. Сурякової [7], розвиток професійної кар'єри є науково-концептуальним процесом, що базується на пізнанні основних закономірностей професійного розвитку особистості, а підготовка майбутніх фахівців до розвитку кар'єри має ґрунтуватися на удосконаленні системи професійного навчання на основі досягнень сучасної педагогіки.

Мета статті полягає в обґрунтуванні дидактичних підходів контамінації, інтенсифікації змісту та компліментарності форм, методів, прийомів підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

Виклад основного матеріалу. Підготовку майбутніх дизайнерів до розвитку кар'єри необхідно розглядати як спеціально організований, системний, багатofакторний, динамічний, інваріантний та інноваційний за своїм характером процес, що спрямований на формування адекватних кар'єрних орієнтацій, кар'єрних домагань, професійно важливих й індивідуально-ділових якостей фахівців. Така підготовка має забезпечувати оволодіння майбутніми дизайнерами основами тактики й стратегії кар'єрного просування, успішної професійної самореалізації, відкривати нові можливості реалізації творчого потенціалу на ринку праці.

Необхідність принципово нових дидактичних підходів до професійної підготовки, що уможлиблює формування багатогранної гармонійно розвиненої особистості майбутнього дизайнера, зорієнтованого на самовдосконалення, самореалізацію, досягнення кар'єрного успіху, з високим рівнем кар'єрної орієнтації, компетентностей, конкурентоспроможності, мобільності – беззаперечна [1]. Підготовка до кар'єри передбачає

створення цілісної системи, спрямованої на забезпечення комплексного, корекційно-розвивального педагогічного впливу на процес навчально-пізнавальної діяльності майбутніх дизайнерів із метою формування в них готовності до розвитку професійної кар'єри, що можливо за умови використання дидактичних підходів контамінації, інтенсифікації змісту, компліментарності форм, методів, прийомів такої підготовки. Конкретизуємо їх сутність.

Поняття «контамінація» науковці використовують на позначення «змішування» двох або кількох подій, вкраплення елементів однієї події у зміст іншої. «Контамінований», тобто утворений внаслідок зближення, поєднання. Контамінація змісту підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри передбачає рівноцінність та необхідність співіснування компонентів професійної й кар'єрної підготовки. З методологічної точки зору контамінація припускає відмову від логіки «або-або». Цільова настанова прийомів контамінації полягає у докорінній зміні стратегій професійної підготовки фахівців із дизайну, що передбачає не вузькопрофесійну підготовку, а формування високоосвіченої інтелігентної особистості, котра сприймає необхідність кар'єрного зростання та самовдосконалення упродовж професійного життя. Контамінація детермінується логікою професійного розвитку, орієнтованого на усвідомлення внутрішніх потреб особистості, прогресивний професійний розвиток, самореалізацію, кар'єрний успіх. За такого підходу, формування готовності до розвитку професійної кар'єри стає провідною тенденцією професійного навчання, що передбачає зміщення акцентів із зовнішніх аспектів управління кар'єрою на внутрішні фактори активізації ціннісно-сміслової сфери.

У такому випадку формується особистість із готовністю до успішної кар'єрної реалізації.

Дидактичний підхід контамінації до змісту професійної підготовки передбачає формування необхідних фундаментальних знань про кар'єру, орієнтацію на їх використання у майбутній професійній діяльності, необхідність адаптування в нових ринкових умовах тощо. Відзначимо, якщо сучасний дизайнер воліє залишатися активним і успішним у сфері дизайну, то він має бути підготовлений реалізовувати професійну кар'єру. Контамінація змісту сприяє орієнтуванню майбутніх дизайнерів до активності, пізнання своїх індивідуальних особливостей, формуванню майбутніх професійних мотивів, інтересів, вмінь оперативної зміни кар'єрної тактики. За такого підходу відбувається процес якісних змін професійного становлення майбутніх фахівців, здатних до виконання виробничих функцій, завдань та обов'язків.

Основне завдання дидактичної контамінації полягає в інтеграції навчальних і кар'єро-орієнтованих завдань, що виявляються у поєднанні професійного та кар'єро-орієнтованого компонентів навчальної діяльності.

Прикладом реалізації контамінації є спеціально створені навчальні ситуації під час лекції (лекційна форма доповнюється різновидом самостійної кар'єро-орієнтованої роботи), введення до структури семінарських занять індивідуальних кар'єро-орієнтованих завдань і вправ, попередньо пропонованих для самостійного розв'язання, розробка практичного заняття на основі кар'єро-орієнтованих завдань, введення до структури практичних, контрольних занять елементів теоретичного кар'єро-орієнтованого матеріалу.

Додатковою умовою контамінації змісту підготовки дизайнерів до розвитку майбутньої професійної кар'єри

є дидактична інтенсифікація цього змісту. Дидактична інтенсифікація професійної підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри – це побудова навчальної діяльності як організованої й контрольованої послідовності навчальних дій, що забезпечують опанування навчальної інформації шляхом оптимального співвідношення між «професійним» і «кар'єро-орієнтованим» компонентами. Такий синтез забезпечує максимальні показники швидкості та якості засвоєння знань. Сутність способів реалізації дидактичної інтенсифікації розкриваємо в організації самоосвітньої діяльності як контрольованого процесу; пошуку оптимального співвідношення різновидів самостійної навчальної діяльності та досягнення у такий спосіб максимальних показників швидкості й якості засвоєння знань, умінь, навичок; досягнення найбільш повного ступеня відповідності результатів навчання програмним вимогам, відповідність витрат часу схваленим нормам.

Дидактична контамінація та інтенсифікація змісту підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри є виправданою, оскільки їх зміст безпосередньо відбиває сутність діяльнісного навчання, охоплює всі етапи засвоєння навчального матеріалу про кар'єру, відкриває широкі можливості елементів професійного співробітництва у навчальному середовищі.

З дидактичною контамінацією та інтенсифікацією змісту підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри пов'язана компліментарність форм, методів і прийомів організації цієї підготовки. Зокрема, поняття компліментарності розглядають як спроможність доповнювати властивості, інтегруватися в єдину систему на основі взаємодоповнюваності.

Сьогодення вимагає від майбутніх дизайнерів не лише готовності до розвитку кар'єри, а й професійної стійкості в умовах конкурентного ринку праці. А це можливо за умови кар'єрної зрілості у вигляді адаптованості, психологічної гнучкості як кар'єрної спрямованості, професійної ідентичності як здатності до планування кар'єри, оцінки професійних дій, корекції їх результатів. За своєю суттю, це поєднання стійких і ситуативних установок на активні та цілеспрямовані дії у процесі кар'єрного розвитку. Формування стійких установок та готовності до цілеспрямованої кар'єро-орієнтованої дії можливе за умови впровадження відповідних форм, методів і прийомів підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

Зокрема, в дослідженні проблеми емоційної регуляції навчально-пізнавальної діяльності майбутніх дизайнерів з розвитку професійної кар'єри ми дійшли висновку, що певні кар'єро-орієнтовані емоційні стани уможливають викликають наполегливість студентів, виявляються у цілеспрямованості на здійсненні навчальної діяльності, сприяють підвищенню рівня працездатності [2]. Такі стани можливо регулювати компінг-стратегіями, де основними формами є психологічні тренінги зі складання ситуації успіху.

Прикладом дидактичної компліментарності форм, методів і прийомів підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри можуть слугувати: впровадження психолого-педагогічного супроводу як необхідної умови професійного ставлення майбутніх дизайнерів та формування у них самосвідомості та кар'єрної зрілості; надання допомоги у визначенні професійних інтересів, ознайомлення з шляхами адаптації до певних професійних ситуацій, можливостями кар'єрної самореалізації у професійній

діяльності; бінарні консультації (викладач – майбутній фахівець – фаховий професіонал); форми та методи он-лайн консультування; використання мережі Інтернет у процесі підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку кар'єри (навчальні веб-сайти, блоги); використання методу форсайту тощо.

Основним завданням компліментарності форм, методів і прийомів підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри є сприяння засвоєванню нових професійних напрямів розвитку дизайну, удосконалення професійних навичок, здатність критично аналізувати результати та мобілізувати особистісний потенціал заради досягнення кар'єрних цілей.

Дизайнерська кар'єра вважається досить складним процесом, це означає, що майбутній дизайнер має систематично не тільки удосконалювати знання, вміння та навички, розвивати професійні здібності, а й бути готовий протидіяти негативному впливу, що призводить до появи різного роду деформацій і станів, які знижують кар'єрні успіхи. Тому підготовка майбутніх дизайнерів до професійної кар'єри має спрямовуватися на розвиток здатності усвідомити провідну мету професійної діяльності, стимулювати у майбутніх дизайнерів бажання працювати в обраній сфері, формуючи позитивну мотивацію до професійної кар'єри.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок із напрямку. Дидактичні підходи контамінації, інтенсифікації змісту та компліментарності форм, методів, прийомів підготовки майбутніх дизайнерів з розвитку професійної кар'єри спрямовуються на формування готовності до кар'єрного просування і забезпечення успішної професійної самореалізації. Використання цих підходів уможливорює зміщення акцентів із зовнішніх аспектів управління кар'єрою на

внутрішні потреби активізації ціннісно-сислової сфери особистості, що перетворює кар'єрну підготовку на провідну тенденцію професійного навчання. Подальші дослідження ми вбачаємо у детальному розкритті продуктивного діяльнісного підходу до означеної проблематики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева С. В. Особливості педагогічного процесу підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри / С. В. Алексеева // Професійна освіта: проблеми і перспективи / ПТТО НАПН України. К.: ПТТО НАПН України, 2015. – Випуск 9. – С. 8-12.

2. Алексеева С. В. Емоційна регуляція навчально-пізнавальної діяльності майбутніх дизайнерів з розвитку професійної кар'єри / С. В. Алексеева // Молодий вчений, 2016. – № 1 (28) – Ч. 2. – С. 60-63.

3. Борисюк А. С. Професійна кар'єра як соціально-психологічний феномен: [етапи, типи проф. кар'єри] / А. С. Борисюк // Проблеми заг. та пед. психології: зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – Київ, 2007. – Т. 9, ч. 4. – С. 94-101.

4. Калениченко Р. А. Психологічні аспекти індивідуальної кар'єри: [осн. мотиви, типи, стадії та етапи вибору кар'єри] / Р. А. Калениченко // Проблеми та перспективи формування нац. гуманіт.-техн. еліти: зб. наук. пр. / АПН України, Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». – Харків, 2006. – Вип. 9/10. – С. 129-135.

5. Лозовецька В. Т. Методологічні підходи до формування кар'єри майбутніх фахівців / Валентина Лозовецька // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук.праць: / Інст-т проф.-тех. освіти НАПН України;

[ред. кол.: В. О. Радкевич (голова) та ін.]. – Київ : «НВП Поліграфсервіс», 2014. – № 8 С. 21-28.

6. Орлов В. Ф. Проблеми проектування професійної кар'єри майбутніх фахівців із дизайну / В. Ф. Орлов, О. О. Фурса // Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент: зб. наукових праць. Вип. 10. – Київ : «Тонар», 2015. – С. 5-17.

7. Сурякова М. В. Технологія кар'єри: навчальний посібник / М. В. Сурякова// – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2011. – 70 с.

REFERENCES

1. Aliksieieva S. V. Osoblyvosti pedahohichnoho protsesu pidhotovky maibutnikh dyzaineriv do rozvytku profesiinoi kar'iery /S V Aliksieieva // Profesiina osvita: problemy i perspektyvy / IPTO NAPN Ukrainy. K.: IPTO NAPN Ukrainy, 2015. – Vypusk 9. – S. 8-12.

2. Aliksieieva S. V. Emotsiina rehuliatsiia navchalno-piznavalnoi diialnosti maibutnikh dyzaineriv z rozvytku profesiinoi kar'iery / S. V. Aliksieieva // Molodyi vchenyi, 2016. – № 1 (28) – Ch. 2. – S. 60-63.

3. Borysiu A S. Profesiina kar'iera yak sotsialno-psykholohichni fenomen: [etapy, typy prof. kar'iery] / A S Borysiuk // Problemy zah. ta ped. psykholohii: zb. nauk. pr. In-tu psykholohii im. H S Kostiuka APN Ukrainy. – K., 2007. – T. 9, ch. 4. – S. 94-101.

4. Kalenychenk R A. Psykholohichni aspekty individualnoi kar'iery: [osn. motyvy, typy, stadii ta etapy vyboru kar'iery] / R. A. Kalenychenko // Problemy ta perspektyvy formuv. nats. humanit.-tekhn. elity : zb. nauk. pr. / APN Ukrainy, Nats. tekhn. un t «Khark. politekhn. in-t». – Kh., 2006. – yp. 9/10. – S. 129-135.

5. Lozovetska V. T. Metodolohichni pidkhody do formuvannya kar'ieri maibutnikh fakhivtsiv / Valentyna Lozovetska // Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika: zb. nauk.prats: / Inst-t prof.-tekh. osvity NAPN Ukrainy; [red. kol.: V. O. Radkevych (holova) ta in.]. – K.: «NVP Polihrafservis», 2014. – № 8 S. 21-28.

6. Orlov V.F. Problemy proektuvannya profesiinoi kariery maibutnikh fakhivtsiv iz dyzainu / V. F. Orlov, O. O. Fursa // Mystetska osvita: zmist, tekhnolohii, menedzhment: zb. naukovykh prats. Vyp. 10. – Vyd: «Tonar», 2015. – S. 5-17.

7. Suriakova M. V. Tekhnolohiia kar'ieri: navchalnyi posibnyk / M. V. Suriakova// – Dnipropetrovsk: NMetAU, 2011. – 70 s.

Aliksieieva Svetlana. THE DIDACTICS GOING OF COMBINATION, INTENSIFICATION OF MAINTENANCE AND TO COMPLEMENT OF FORMS, METHODS, RECEPTIONS OF PREPARATION OF FUTURE DESIGNERS IS NEAR DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL CAREER

Abstract. *In the article the problem of the use of didactics approaches of combination, intensification of maintenance and to complement of forms, methods, receptions of preparation of future designers is investigational to development of professional career. Certainly, that preparation of future designers to development of professional career must be base on basic conformities to law of professional development of personality with the use of achievements of modern pedagogies. Taking approach of combination, intensification of maintenance and to complement of forms, methods, receptions of preparation of future designers is analysed*

from development of professional career at forming of readiness to this process, to successful professional self-realization, capture strategy of careers advancement. It is well-proven that the didactics going of combination, intensification of maintenance and to complement of forms, methods, receptions of preparation of future designers near development of professional career will provide forming of the many-sided harmoniously developed personality of the future designer, orientated on self-perfection, self-realization, achievement of quarry success.

Keywords: *professional career, combination, intensification, to complement, quarry expectations, professional self-realization*

**Алексеева Светлана. ДИДАКТИЧНІ ПІДХОДИ
КОНТАМИНАЦІЇ, ІНТЕНСИФІКАЦІЇ
СОДЕРЖАННЯ І КОМПЛИМЕНТАРНІСТІ
ФОРМ, МЕТОДІВ, ПРИЕМІВ ПОДГОТОВКИ
БУДУЩИХ ДИЗАЙНЕРІВ К РОЗВИТКУ
ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ КАР'ЄРИ**

Реферат. В статті досліджена проблема використання дидактичних підходів контамінації, інтенсифікації содержания і компліментарності форм, методів, прийомів підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Визначено, що підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри повинна ґрунтуватися на основних закономірностях професійного розвитку особистості з використанням досягнень сучасної педагогіки. Проаналізовано використання підходів контамінації, інтенсифікації содержания і компліментарності форм, методів, прийомів підготовки майбутніх дизайнерів з розвитку

професійної кар'єри при формуванні готовності к цьому процесу, успішної професійної самореалізації, оволодіння стратегією кар'єрного просування. Доведено, що дидактичні підходи контамінації, інтенсифікації змісту і компліментарності форм, методів, прийомів підготовки майбутніх дизайнерів к розвитку професійної кар'єри забезпечать формування багатогранної гармонічно розвинутої особистості майбутнього дизайнера, сфокусованого на самосовершенствованні, самореалізації, досягненні кар'єрного успіху.

Ключевые слова: професійна кар'єра, контамінація, інтенсифікація, компліментарність, кар'єрні очікування, професійна самореалізація.

УДК 378.126:001

Костюк Олена,
канд. філол. наук, доцент,
НПУ ім. М.П. Драгоманова

ІНТЕГРАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАГІСТРІВ У КУРСІ ОСНОВ НАУКОВО- ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Автор розглядає сутність та особливості поступового формування дослідницьких компетенцій у системі сучасної вищої освіти в Україні, їх інтеграцію у курсі основ науково-дослідної діяльності, передбаченого магістерською програмою. Особливу увагу приділено міжпредметним зв'язкам курсу та методичному забезпеченню його викладання.